

Achtergrondinformatie – Portretrecht en foto's delen

Gebruiken van afbeeldingen of foto's

Iedereen zoekt wel eens een foto of afbeelding op het internet. In veel gevallen mag je een afbeelding niet zomaar gebruiken. De maker van de foto of afbeelding, heeft daar bijna altijd auteursrecht op. Als je een foto of afbeelding wilt gebruiken, zul je dus toestemming moeten vragen aan de maker van de foto of afbeelding. Soms geeft een maker zelf aan dat je zijn foto voor verschillende dingen mag gebruiken, alleen niet als je er geld mee wilt verdienen (commercieel gebruik). Daarnaast mag je zonder toestemming een foto gebruiken als voorbeeld bij jouw verhaal, wanneer de foto goed duidelijk maakt waar jouw tekst over gaat. Dat heet 'citaatrecht'. Je moet wel altijd de naam van de maker bij de foto zetten en ook de plaats waar je die gevonden hebt (bronvermelding), bijvoorbeeld de titel van het boek of de link naar een website. Als het plaatje alleen maar bedoeld is om de tekst te versieren, is het geen citaat. Dan moet er wel toestemming aan de maker gevraagd worden.

De fotograaf

De fotograaf heeft het auteursrecht op een originele foto. Een voorwerp of persoon kan al duizend keer gefotografeerd zijn door een ander, maar iedere foto heeft toch zijn eigen invalshoek, afstand, belichting, etc. Die keuzes maken de foto origineel. Dat geldt voor iedere foto, of hij nu door een beroepsfotograaf of door een amateur is gemaakt. Ook jouw vakantiefoto of een foto van je vrienden gemaakt met jouw mobiel is door het auteursrecht beschermd. Dat betekent dat jij als maker van de foto bepaalt wat er met jouw foto mag gebeuren. Echter, als fotograaf heb je ook te maken met wat er op de foto wordt afgebeeld. Daar kunnen rechten van anderen op rusten:

- rechten van een andere maker van een werk dat op de foto wordt afgebeeld, bijvoorbeeld van een kunstwerk
- rechten van mensen die herkenbaar op de foto worden afgebeeld: die hebben portretrecht.

Portretrecht

Wie op een foto staat, kan portretrecht hebben. Dat houdt in dat in sommige gevallen de foto niet gepubliceerd mag worden, zonder toestemming van degene die op de foto staat.

Dat geldt ook voor afbeeldingen zoals tekeningen en schilderijen. Een portret is een beeld waar iemand herkenbaar op is afgebeeld en dat hoeft niet alleen het hoofd te zijn. Wanneer het gezicht bijvoorbeeld onherkenbaar is, maar je aan andere elementen op het beeld wel kunt achterhalen wie het is, dan kan er toch sprake zijn van een portret.

Portret in opdracht

Wanneer een portret in opdracht is gemaakt, is er voor publicatie altijd toestemming nodig van degene die is afgebeeld. De maker, bijvoorbeeld de fotograaf, heeft auteursrecht op het portret, maar hij mag hier dus niet alles mee doen zonder toestemming van de afgebeelde persoon. Degene op het portret moet op zijn beurt weer toestemming van de fotograaf hebben, als hij de afbeelding publiceert. Na het overlijden van een geportretteerde, kunnen nabestaanden nog tien jaar een beroep doen op het portretrecht.

Portret niet in opdracht

Wanneer een portret niet in opdracht is gemaakt, mag dit in principe vrij gepubliceerd worden. Maar er zijn uitzonderingen. Wanneer de persoon op de afbeelding er een belang bij heeft dat hij niet gepubliceerd wordt, dan mag je deze niet publiceren zonder toestemming. Vaak gaat het om privacybelangen. Mocht er een foto gemaakt zijn van een stelletje, dat eigenlijk geen stel is, dan kunnen de personen op de foto er belang bij hebben dat die foto niet gepubliceerd wordt. Ook wanneer de afgebeelde persoon zelf geld kan verdienen met zijn portret, mag je dit niet publiceren zonder toestemming. Dat is vaak het geval met beroemde personen, zoals bekende voetballers en popsterren. Je mag foto's in een openbare ruimte maken en deze publiceren, zonder dat de mensen die toevallig op de foto staan toestemming hebben gegeven. Maar bedenk wel eerst of de mensen die toevallig op de foto staan, benadeeld zouden kunnen worden, wanneer de foto wordt gepubliceerd. Bij twijfel is het beter toch toestemming te vragen.

Tips voor de leerkracht voor een volgende keer

Deze les kan ook heel goed gecombineerd of opgevolgd worden met een andere korte les of verdiepingsles over wijs met media omgaan:

- - In de korte les over [Hoe maak ik een werkstuk?](#) leert de leerling welke regels er zijn om teksten of afbeeldingen van anderen te gebruiken.
- - In de verdiepingsles [Welke rechten heb ik als maker?](#) leren de kinderen dat zij heel vaak ook zelf maker zijn en dus auteursrecht hebben.
- - In de verdiepingsles [Wat mag ik als gebruiker?](#) leren de kinderen ook in welke gevallen je wel en niet teksten en afbeeldingen mag gebruiken.

De verdiepingslessen bestaan uit een introductievideo van Tobias, een op leesniveau groep 7/8 gemaakte leestekst over respectievelijk de rechten van een gebruiker, de rechten van een maker en een over portretrecht, waarna de leerlingen in een quiz hun in de leestekst opgedane kennis kunnen toetsen. Daarnaast is er nog een leuke doe-opdracht in de vorm van een woordzoeker, kruiswoordpuzzel of rebus. Zeker als er al een korte les met de klas is gegeven over een van deze thema's, lenen de verdiepingslessen of onderdelen daaruit zich voor zelfstandig werken.

Bronnen

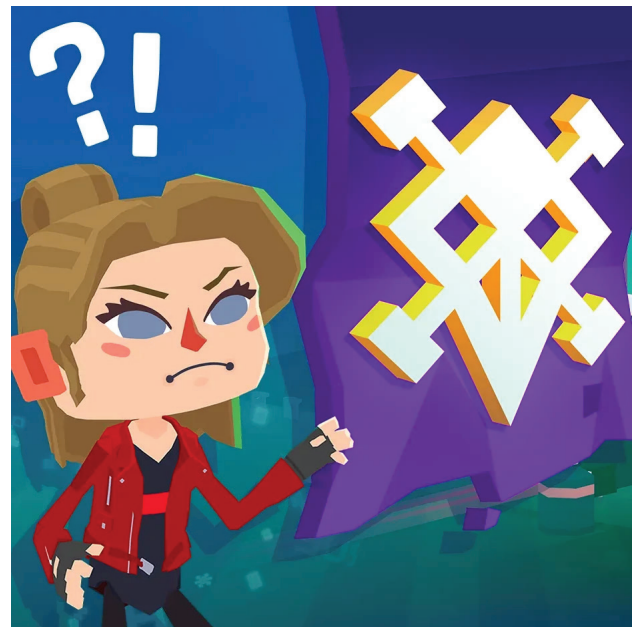
In dit document staat achtergrondinformatie over auteursrecht. Deze informatie kun je gebruiken voor eigen kennisbasis, of om eventuele vragen van de leerlingen te kunnen beantwoorden. De informatie is afkomstig van www.auteursrecht.nl, en het is een samenvatting van de informatie over auteursrecht, die relevant is voor de lespraktijk.

Copy Koppie Quest

Een leuke en leerzame aanvulling en combinatie met het lespakket Wijs met media omgaan is de game die in en met de klas kan worden gespeeld: de Copy Koppie quest.

In deze klassenquest, onderdeel van het populaire programma HackShield, leren de kinderen dat als zij maker zijn van originele werken, zij en hun werk door het auteursrecht worden beschermd. Ze leren ook wanneer je werk van een ander wel en niet mag gebruiken. Leerlingen staan voorts stil bij het gebruiken, plaatsen of verkopen van afbeeldingen van anderen. Mag je een afbeelding die je via Google vindt vrij gebruiken? En mag je deze afbeelding zomaar verkopen? In de Quest helpen de leerlingen Papi het goede pad op. De quest is voorzien van een lesbrief.

Op de HackShield website kun je alle informatie over de klassenquest vinden inclusief de lesbrief.

De klassenquest vind je [hier](#). Voor de klassenquest moet je wel een leerkrachtaccount hebben. Die maak je [hier](#) aan.

Meer informatie over auteursrecht?

Wil je meer weten over auteursrecht kun je terecht op de volgende websites:

- Algemene informatie over auteursrecht geschikt voor kinderen is beschikbaar op www.auteursrechtvoorjou.nl, waar ook een instructief filmpje over “auteursrecht in twee minuten” is opgenomen.
- Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in het onderwijs is er speciaal voor leerkrachten de website: www.onderwijzenauteursrecht.nl, waar je snel kunt vinden welke regelingen er zijn getroffen voor gebruik in het onderwijs.
- Voor informatie over het auteursrecht kun je ook terecht op www.auteursrecht.nl.